

GUINCHO v. PORTUGALSKA

(Eur. Court H.R., 10. 7. 1984, Series A no. 81)

Manuel dos Santos Guincho, portugalski državlján, rojen leta 1949, po poklicu električar, je bil 18. 8. 1976 vpleten v prometno nesrečo pri Alverci. Zavoljo poškodb, ki jih je utrpel, je oslepel na levo oko.

Gospod Guincho in voznik avtomobila, ki je bil udeležen v nesreči, sta 7. 12. 1978 pri Regionalnem sodišču v Vila Franca de Xira vložila civilno tožbo proti vozniku drugega vozila (o katerem sta trdila, da je povzročil nesrečo) in njegovi zavarovalnici. Sodnik je 9. 12. 1978 odredil vročitev tožbe tožencema. Do nje je prišlo 18. 6. 1979 in toženi stranki sta v juniju in juliju istega leta pripravili svojo obrambo. Dne 28. 1. 1981 je sodnik naročil, naj se odgovori obrambe sporočijo tožnikoma. Po zaslišanju strank se je 20. 10. 1982 pričela obravnava. V sodbi z dne 23. 10. 1982 je Regionalno sodišče v korist tožnikov odločilo, da sta upravičena do odškodnine. Določitev njene višine je bila odložena do izvršbe sodbe. Gospod Guincho je za izvršitev zaprosil 22. 9. 1983.]

1.-25. [...]

Postopek pred Komisijo

26. V svoji pritožbi z dne 20. 5. 1980, podani Evropski komisiji za človekove pravice, je gospod Guincho opozoril na dolžino civilnega postopka, ki ga je sprožil pri Regionalnem sodišču v Vila Franca de Xira že 7. 12. 1978.

27. Komisija je dopustila pritožbo 6. 7. 1982. Izrazila je tudi mnenje, da je prišlo do kršitve 1. odstavka 6. člena Konvencije.

Pravna vprašanja

I. Domnevna kršitev 1. odstavka 6. člena Konvencije

28. Gospod Guincho se je pritožil nad dolžino postopka, ki ga je skupaj z gospodom Lopesom sprožil pri Regionalnem sodišču v Vila Franca de Xira. [...] Vprašanje pričujočega primera je vprašanje razumnega roka v skladu s 1. odstavkom 6. člena Konvencije. Komisija meni, da je prišlo do kršitve, portugalska Vlada pa temu nasprotuje.

A. Upoštevano obdobje

29. Začetno točko tega obdobja predstavlja 7. 12. 1978, dan, ko je bil sprožen postopek pred Regionalnim sodiščem, kar ni sporno.

Vlada je trdila, da se je obdobje končalo že 23. 10. 1982, ko je prišlo do sodbe, s katero je bila gospodu Guinchu priznana pravica do odškodnine, vendar si je sodišče pridržalo pravico, da višino le te določi šele kasneje, ob sami izvršbi.

Sodišče enako kot Komisija meni, da to ni končna točka, saj sodišče še ni določilo odškodnine, ki naj bi bila izplačana gospodu Guinchu. Sodišče meni, da je potrebno postopek deliti na dva dela.

Prvi del je trajal do 23. 10. 1982, drugi, to je izvršilni postopek, pa še ni končan. Slednji se je pričel šele na pobudo gospoda Guincha, in to ne pred 22. 9. 1983 (še po enajstih mesecih), vendar na podlagi dejstev, ki so znana Sodišču, ne more biti predmet kritike. Sodišče bo svojo pozornost osredotočilo na obdobje med 7. 12. 1978 in 23. 10. 1982 (gre za obdobje treh let, desetih mesecev in šestnajstih dni).

30. Takšno obdobje bi se na prvi pogled zdelo nerazumno, saj gre samo za eno stopnjo, toda potrebna je podrobnejša razčlenitev.

B. Uporabljená merila

31. Razumnost dolžine postopka se mora v vsakem posameznem primeru preverjati glede na posebne okoliščine in splošna merila, ki jih je določilo sodišče.

32. Vlada je poudarila, da temelji civilni postopek na Portugalskem na načelu odločnosti: pobuda temelji na strankah, da naredijo potrebne korake, da se pospeši razrešitev spora. Po mnenju Sodišča to ne pomeni, da portugalska sodišča sama niso dolžna pospešiti postopka, kot to zahteva 1. odstavek 6. člena Konvencije. Še več, portugalsko pravo od sodnikov zahteva, da ravna jo prizadevno, in tudi 68. člen portugalskega Zakona o cestnem prometu zagotavlja, da se primeri, kot je pričujoči, rešujejo po skrajšanem postopku.

1. Zapletenost primera

33. Vlada priznava, da ne gre za zapleten primer, vendar opozarja na težave, ki jih je imela

Portugalska s preходом v demokracijo, kar se je izrazilo tudi v sodstvu. Komisija meni, da te težave na primer Guincho niso imele posebnega vpliva, s čimer soglašajo tudi Sodišče.

2. Ravnanje pritožnika

34. Po mnenju Vlade bi lahko gospod Guincho napredek v postopku dosegel z zahtevo, naslovljeno na Vrhovni sodni svet Portugalske. Vlada trdi, da je za nekatere zamude, npr. zaslišanje priči Marie Silve in Adriana da Cruz Surreire, pritožnik kriv ravno toliko kot drugi udeleženci postopka. Meni tudi, da portugalski uradni organi za dogajanje po 23. 10. 1982, ko je bila izrečena sodba, nimajo nobene krivde.

Glede zadnje točke je Sodišče že podalo svoje mnenje (glej zgoraj, 29. odstavek). Opozorilo bi tudi na dejstvo, da ni imel pritožnik nikakršne dolžnosti, ki bi zahtevala, da mora z zadevo seznaniti Vrhovni sodni svet, ki ga omenja Vlada. V kolikor pa bi to dejansko storil, s tem ne bi nikakor pospešil postopka, saj bi lahko Svet izrekel samo disciplinsko sankcijo ustreznemu sodniku ali organu, kar bi postopek še bolj zavleklo. Četudi je napačna navedba naslova s strani gospoda Guincha zavlekla zaslišanje priče, gospe Silve, pa je ta časovna zamuda glede na celotno časovno obdobje nepomembna. Druge navedbe Vlade, kot so odsotnost priči ali odvetnikov obtoženih, nimajo z ravnanjem pritožnika nobene zveze.

Dolgotrajnega postopka ni mogoče pripisati pritožnikovi krivdi.

3. Ravnanje portugalskih oblasti

35. Iz podanih dejstev je mogoče razbrati, da je postopek v dveh primerih nekoliko zamrl: od 9. 12. 1978 do 18. 6. 1979, to je več kot šest mesecev za posredovanje tožbe tožencema v Lizbono, ter nato od 4. 7. 1979 do 28. 1. 1981, to je več kot leto in pol za dostavo odgovorov obrambe tožnikoma.

Vlada je priznala, da je v navedenih obdobjih res prišlo do določenega zastoja, vendar je opozorila na razliko med dolžino posameznih dejanj in dolžino samega postopka kakor tudi na probleme Portugalske zaradi demokratizacije države in družbe.

Pritožnik jim je zoperstavil, da je popolni zastoj aktivnosti skozi obdobje dveh let vplival na postopek kot celoto.

36. Sodišče pritruje pritožniku in poudarja, da sta obdobji zastoja temeljili na popolnoma običajnih procesnih ukrepih, kot sta vročitev tožbe in posredovanje odgovorov obrambe tožnikoma. Dve dolgi obdobji bi lahko opravičile samo izjemne okoliščine.

37. Vlada je navajala, da so nepravilnosti v postopku pred Regionalnim sodiščem v Villa Franca de Xira in Regionalnim sodiščem v Lizboni posledica portugalske vrnitve v demokracijo.

Vlada je tudi trdila, da je prišlo v tem času do velikega porasta sporov pred sodišči, zato se je zaposlovalo sodnike z malo izkušnjami, da bi razbremenili oblegana sodišča. Odgovorne oblasti in Vrhovni sodni svet so storili, kar je bilo v njihovih močeh, da bi odpravili takšno stanje.

38. Sodišče je priznalo tehtnost prve trditve (vzpostavitev demokracije). Obnovitev demokracije v letu 1974 je sprožila spremembe v sodnem sistemu, ob izjemnih okoliščinah, ki niso imele primere v drugih evropskih državah in ki jih je spremljal še proces dekolonizacije ter gospodarska kriza. Sodišče ne želi podcenjevati ukrepov, ki so bili sprejeti, da bi se olajšal dostop ljudi do sodišč in uprave, še zlasti po sprejetju nove Ustave leta 1976.

Kljub temu mora Sodišče pritrditi pogledom Komisije in pritožnika. Z ratifikacijo Evropske konvencije o človekovih pravicah se je Portugalska zavezala, da bo te določbe upoštevala in vsem svojim državljanom omogočila ustrezne pravice in svoboščine. Portugalska se je še zlasti zavezala, da bo svoj pravni sistem uredila v skladu s 1. odstavkom 6. člena Konvencije, vključno z obravnavo v razumnem roku. [...]

39. Ne da bi zanemarilo splošne okoliščine, Sodišče poudarja, da je omejeno na kontrolo posameznega primera, ki se nahaja pred njim.

Pri Regionalnem sodišču v Vila Franca de Xira se je moral zaradi nezasedenega delovnega mesta en sam sodnik več kot eno leto ukvarjati z zadevami dveh oddelkov. Na prvem oddelku je bilo mesto sodnika nezasedeno od 7. 1. do 26. 6. 1979, na drugem pa od 21. 6. 1979 do 8. 4. 1980. V tem času je prišlo hkrati do velikega povečanja števila nerešenih primerov, ki so se med 1976 in 1980 podvojili.

Da bi nadoknadili zaostanek, so se pristojne oblasti oktobra 1980 odločile imenovati pomožnega sodnika, marca 1981 pa so tri honorarno zaposlene sodnike iz Lizbone premestili v Vila Franca de Xiro. Osebe sodišča je bilo torej povečano.

40. Sodišče po svoji praksi ocenjuje, da začasni zaostanek sodnih postopkov še ne pomeni mednarodne odgovornosti države pod pogojem, da država kar se da hitro naredi ustrezne korake.

V pričujočem primeru Sodišče skladno z oceno Komisije ocenjuje, da je prišlo do povečanja dela postopoma, v obdobju več let. Sodišče bi želelo opomniti na sprejetje Ustave leta 1976, čemur so sledili ukrepi, ki naj bi izboljšali dostop ljudi do sodišč. Vse to pa se je dogajalo tudi v času, ko se je v Portugalsko vrnilo približno milijon ljudi iz nekdanjih kolonij. V takšnih razmerah je bilo povečanje dela sodišč pričakovano. Decembra 1979 so odvetniki iz Vila Franca de Xira s problemi seznanili Vrhovni sodni svet in Ministra za pravosodje.

Ukrepi, storjeni oktobra 1980 in marca 1981, so bili nezadostni in prepozni.

41. Glede na vse okoliščine tega primer je prišlo Sodišče do zaključka, da težave, s katerimi se je soočala Portugalska, niso bile takšne, da bi bilo prikrajšanje pritožnika za njegove pravice dopustno. Prišlo je do kršitve 1. odstavka 6. člena Konvencije.

II. Uporaba 50. člena Konvencije

42. [...] V svojih pisnih pojasnilih z dne 27. 2. 1984 je gospod Guincho skušal pod pojmom zadoščenja doseči vsoto, ki bi jo zaslužil v dveh letih, če bi lahko ozdravel (ob začetku civilne tožbe je to bilo 350.000 escudov). [...]

Obe obdobji zaostanka, ki sta skupaj trajali več kot dve leti, sta zmanjšali učinkovitost postopanja gospoda Guincha in ga postavili v položaj negotovosti, ki še vedno traja. Sodišče je soglasno odločilo, da je treba pritožniku izplačati 150.000 escudov v zadoščenje.

Zavoljo navedenega se sodišče soglasno:

- odloča, da je prišlo do kršitve 1. odstavka 6. člena Konvencije;
- odloča, da mora odgovorna država v skladu s 50. členom Konvencije pritožniku izplačati

150.000 escudov.